

7. Воронєцька І.С. Особливості функціонування маркетингу в агропромисловому виробництві / І.С. Воронєцька // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2011. – № 2 (53), Т.3. – С. 93–98.
8. Балановська Т.І. Формування дієвої структури управління маркетингом в сільськогосподарському підприємстві / Т.І. Балановська, О.В. Спепеню // Вісник ЖДТУ. – 2014. – №4 (54). – С. 213–215.
9. Гречаник Н.Ю. Особливості організації маркетингу в сільськогосподарських господарствах / Н.Ю. Гречаник // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2008. – № 7. – С. 146–150.
10. Стецович О.Ю. Маркетинг в системі АПК / О.Ю. Стецович // Вісник Львівського державного аграрного університету: економіка АПК. – 2006. – №13. – С. 716–718.
11. Карпенко А.В. Оцінка системи управління маркетингом на підприємстві / А.В. Карпенко // Держава та регіони. – 2007. – №1. – С. 135–136.

УДК 65.012.8:658

Вахлакова В.В.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку та аудиту
Донбаського державного технічного університету
(м. Лисичанськ)*

СУБ'ЄКТИ ВИКОРИСТАННЯ ОЦІНОК ОБ'ЄКТІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто інтереси, запити та очікування суб'єктів використання оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства, що дає змогу визначити напрями оцінювання об'єктів, забезпечити його цільовий зміст та адресність оцінок. Показано множинність об'єктів оцінювання в економічній безпекології мікрорівня, окреслено коло суб'єктів використання таких оцінок (інсайдери та аутсайдери). Надано мотиви отримання оцінок суб'єктами їхнього використання і розглянуто його основні сфери. Врахувати множинність вимог та переваг суб'єктів використання оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства дає змогу функціональне призначення оцінювання.

Ключові слова: підприємство, економічна безпека, оцінювання, оцінки, суб'єкти використання, мотиви, функціональне призначення.

Вахлакова В.В. СУБЪЕКТЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОЦЕНОК ОБЪЕКТОВ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье рассмотрены интересы, запросы и ожидания субъектов использования оценок объектов экономической безопасности предприятия, что позволяет определить направления оценивания объектов, обеспечить его целевое содержание и адресность оценок. Показана множественность объектов оценивания в науке об экономической безопасности микроуровня, очерчен круг субъектов использования таких оценок (инсайдеры и аутсайдеры). Представлены мотивы получения оценок субъектами их использования и рассмотрены его основные сферы. Учет множественность требований и предпочтений субъектов использования оценок объектов экономической безопасности предприятия позволяет функциональное назначение оценивания.

Ключевые слова: предприятие, экономическая безопасность, оценивание, оценки, субъекты использования, мотивы, функциональное назначение.

Vahlakova V.V. SUBJECTS OF USING EVALUATIONS OF ENTERPRISE ECONOMIC SECURITY OBJECTS

There are interests, queries and expectations of subjects of using evaluations of enterprise economic security objects considered in the article. It allows defining directions of evaluating such objects, providing its target content and address character of evaluations. Variety of objects for evaluating in economic security studies on microlevel is considered. Circle of subjects of using such evaluations (insiders and outsiders) is delineated. Motives of making evaluations by subjects of their usage are considered. Main spheres of such making evaluations are shown. It is shown that functional purpose of evaluating allows taking into account variety of demands and preferences of subjects of using evaluations of enterprise economic security objects.

Keywords: enterprise, economic security, evaluating, evaluations, subjects of usage, motives, functional purpose.

Постановка проблеми. Отримання оцінки (або сукупності оцінок) за результатами оцінювання у будь-якій науці не є самоцілью, оцінки призначені для задоволення інформаційних потреб певних суб'єктів. І економічна безпекологія мікрорівня як нова система знань [1] не є винятком. Це актуалізує увагу до суб'єктів використання оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства, для яких такі оцінки є важливим елементом інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття різноманітних рішень.

Розгляд суб'єктів використання оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства дасть змогу з'ясувати їхні інформаційні потреби, виявити їхні інтереси та міру зацікавленості в оцінках, забезпечити цільову орієнтацію оцінювання об'єктів економічної безпеки підприємства, наповнити аксіологічний та праксеологічний аспекти оцінювання в економічній безпекології мікрорівня конкретним змістом і в такий спосіб закласти підвалини гнучкості системи оцінювання в економічній безпекології мікрорівня.

Врахування інтересів, запитів та очікувань суб'єктів використання оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства дає змогу визначити напрями оцінювання об'єктів, які зорієнтовані на адресність оцінок, а в подальшому на основі зворотного методу вдосконалювати зміст оцінювальних процедур у системі оцінювання економічної безпеки підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати аналізу численних публікацій з оцінювання в економічній безпекології мікрорівня показали, що користувачам оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства приділено вкрай мало уваги: немає пояснення, для кого призначено отримувані оцінки, з якою метою суб'єкти їхнього використання виявляють до них зацікавленість, як вони можуть розпорядитися такими оцінками та ін. До того ж у багатьох публікаціях із цієї тематики не позначається атрибут поняття «економічна безпека підприємства» [2–6], який розкриває внутрішню суть поняття і тим самим визначає вектори її оцінювання та забезпечення. На

думку О.В. Ілляшенко, атрибутами поняття «економічна безпека підприємства» можуть бути стан, потреба, здатність підприємства, умова його діяльності, характеристика (умов діяльності підприємства або діяльності підприємства) [7, с. 23–24]. З урахуванням атрибуту поняття «економічна безпека підприємства» стає ясно, що, власне, оцінюється: стан підприємства, умова його діяльності або спроможність підприємства (саме ці атрибути найчастіше зустрічаються у визначеннях змісту цього поняття).

Увага лише до одного об'єкта оцінювання – економічної безпеки підприємства, неврахування атрибутивного характеру цього поняття, відсутність цільового характеру оцінювання через неврахування інформаційних запитів та очікувань суб'єктів використання оцінок та безадресність оцінок значно спрощують процедури оцінювання за вихолощування її змісту.

Мета статті полягає в аналізі складу суб'єктів використання оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства, мотивів отримання оцінок та їх використання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливістю оцінювання в економічній безпекології мікрорівня є множинність об'єктів оцінювання та суб'єктів використання оцінок цих об'єктів (користувачів). Сьогодні в економічній безпекології мікрорівня розглядається переважно оцінювання безпосередньо економічної безпеки підприємства у цілому. Але розвиток економічної безпекології мікрорівня, уточнення та поглиблення її положень дали змогу розширити коло об'єктів оцінювання. Нині є підстави виділити в економічній безпеці підприємства кілька об'єктів оцінювання:

- систему економічної безпеки підприємства;
- економічну безпеку підприємства;
- результативність безпекозабезпечувальної діяльності;
- окремі об'єкти безпеки, наприклад бази даних, організаційний капітал, технології виробництва, організації та управління, умови договорів із бізнес-партнерами підприємства (об'єкти безпеки виділяють під час побудови структури системи економічної безпеки підприємства за об'єктно-суб'єктною ознакою, що докладно описано О.В. Ілляшенко [7, с. 106–118]);
- загрози, ризики та небезпеки діяльності підприємства;
- результативність безпекоорієнтованого управління;
- ефективність та результативність діяльності структурного підрозділу підприємства з економічної безпеки.

Кожен із суб'єктів використання оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства певним чином мотивує свій інтерес до них. У табл. 1 у загальному вигляді надано мотиви отримання оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства суб'єктами, які потім знаходять цим оцінкам різноманітне застосування у своїй діяльності.

Зрозуміло, що найсуттєвіші мотиви інтересу до оцінок об'єктів економічної безпеки мають власники і керівники підприємства. Мотиви їхнього інтересу до таких оцінок зумовлені характером подальших дій у безпекозабезпечувальній діяльності підприємства згідно з прийнятим у концепції забезпечення економічної безпеки її атрибутом:

- якщо економічна безпека – це стан підприємства, що визначається певними параметрами, то як його відновити, якщо він випробував негативних змін;
- якщо економічна безпека – це умова діяльності підприємства, то чи можна її створити або вплинути на її створення;

– якщо економічна безпека – це спроможність підприємства (наприклад, до захисту), то як її відновити, якщо таку спроможність утрачено.

Такі дії становлять зміст безпекозабезпечувальної діяльності підприємства на майбутнє, відображаються в її основних установках та орієнтирах, які залежно від уваги, що приділяється на підприємстві економічній безпеці, або узгоджуються з установками та векторами діяльності підприємства в інших видах діяльності (наприклад, у виборі векторів його розвитку та способів зміцнення ринкової позиції), або слугують для них вихідними положеннями.

Власники зацікавлені у збереженні підприємства та його прибутковій діяльності, чому можуть завадити різноманітні загрози, якщо не спробувати їх відвернути, нейтралізувати або грамотно подолати наслідки реалізації, що, власне, і становить зміст безпекозабезпечувальної діяльності підприємства.

Оцінки об'єктів економічної безпеки хоча й опосередковано, але свідчать про рівень компетентності керівників та фахівців підприємства у безпекозабезпечувальній діяльності, зокрема фахівців з економічної безпеки, адже оцінки професійних якостей співробітників підприємства для його власників дуже цікаві.

Оцінки об'єктів економічної безпеки дають змогу власникам та керівництву підприємства скласти уявлення про загрози його діяльності, оцінити ймовірність та наслідки їхньої реалізації, зіставити ресурси та можливості підприємства у протистоянні загрозам, сформулювати бюджет забезпечення економічної безпеки підприємства й ухвалити інші важливі рішення у безпекозабезпечувальній діяльності. За результатами цих дій у власників та керівництва підприємства з'являються підстави для прогнозування економічної безпеки підприємства, адже власників підприємства, крім поточних оцінок об'єктів економічної безпеки, які отримано з використанням переважно ретроспективних даних, більше цікавлять перспективи діяльності, у тому числі й у контексті економічної безпеки, яка є важливою умовою подальшої діяльності підприємства. Тобто власники підприємства хочуть мати чітке уявлення про сприятливість сукупності умов для ведення бізнесу, в яких економічна безпека посідає важливе місце і, мабуть, є найважливішою з них.

Інтерес інвесторів до оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства є стандартним: такі оцінки є складником оцінок привабливості підприємства як об'єкта інвестування. А як відомо, інвестиційна привабливість об'єкта є одним із критеріїв інвестування, тому мотиви інвесторів до отримання оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства є типовими:

- інвестори зацікавлені в надійності підприємства як об'єкта інвестування, що дає змогу не лише розраховувати на прибутковість підприємства, а й на їхню вилучення за рішенням інвестора;
- інвестори хочуть не турбуватися щодо збереження інвестицій, тобто бути впевненими, що діяльності підприємства нічого не загрожують загрози, реалізація яких може мати катастрофічні наслідки.

Навіть за потенційної прибутковості інвестицій інвесторів, особливо у разі консервативної інвестиційної політики, цікавить економічна безпека підприємства. Н.І. Гавловська показала, що у значній частині випадків економічна безпека підприємства є пріоритетнішим критерієм інвестування, ніж навіть очікуваний прибуток [8, с. 211–213].

Оцінки об'єктів економічної безпеки підприємства дають змогу інвестору оцінити співвідношення прибутковості та ризикованості інвестицій, яке, у

Таблиця 1

Суб'єкти використання оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства та мотиви отримання оцінок

Суб'єкт	Мотиви отримання оцінок
Власники підприємства	Визначення надійності підприємства з погляду доцільності зберігання частки в його капіталі Перспективи діяльності підприємства в контексті економічної безпеки Результативність діяльності топ-менеджменту підприємства та ефективність управління Визначення стратегічних ризиків та загроз діяльності підприємства, що можуть негативно вплинути на його економічну безпеку Можливості зменшити наслідки актуалізації загроз діяльності підприємства та необхідні для цього ресурси
Інвестори	Джерела загроз діяльності підприємства, можливість відвернути, попередити або нейтралізувати загрози та умови її реалізації Отримання уявлення про економічну безпеку підприємства Співвідношення очікуваного від інвестицій прибутку та безпечності діяльності підприємства
Керівництво підприємства	Отримання уявлення про економічну безпеку підприємства в контексті подальшої діяльності підприємства та його розвитку Оцінювання результатів безпекозабезпечувальної діяльності підприємства Оцінювання ефективності та результативності діяльності структурного підрозділу підприємства з економічної безпеки Отримання уявлення про привабливість підприємства для інвесторів та бізнес-партнерів
Фахівці підприємства	Оцінювання доцільності та перспектив роботи на підприємстві Отримання уявлення про можливість підприємства в подальшому забезпечувати умови праці, своєчасно й у повному обсязі виплачувати заробітну плату
Структурний підрозділ з економічної безпеки	Виконання функцій та завдань структурного підрозділу Розроблення рекомендацій зі зміцнення економічної безпеки, захисту об'єктів безпеки Визначення «вузьких» місць у діяльності підприємства в контексті економічної безпеки Аналіз впливу стану економічної безпеки на перспективи діяльності та розвитку підприємства Оцінювання участі структурних підрозділів у безпекозабезпечувальній діяльності підприємства Визначення ефективності безпекозабезпечувальної діяльності підприємства Планування бюджету забезпечення економічної безпеки підприємства Аналіз виконання бюджету забезпечення економічної безпеки підприємства
Кредитори	Визначення можливості підприємства своєчасно та в повному обсязі погасити наявну кредиторську заборгованість Доцільність без додаткових ризиків зберегти поточний рівень кредиторської заборгованості підприємства або розроблення заходів щодо її термінового погашення
Бізнес-партнери підприємства	Визначення можливості формування тривалих партнерських відносин Прогнозування можливих втрат від співробітництва з підприємством Оцінювання надійності відносин с підприємством
Органи місцевої влади	Оцінювання надійності діяльності підприємства для регіональної економіки (збереження або збільшення робочих місць, збереження величини надходжень до регіональних бюджетів) Оцінювання надійності діяльності підприємства для соціально-економічного становища регіону (своєчасна виплата заробітної плати та інших виплат, передбачених законом, своєчасні та повні розрахунки з іншими підприємствами регіону) Чи надійним є підприємство з позиції його економічної безпеки як платник податків у місцеві бюджети? Чи надійним є підприємство з позиції його економічної безпеки, роботодавець з позиції утримання персоналу та нараховування й виплати йому своєчасно заробітної плати та всіх інших виплат, які передбачені законом? Які перспективи має підприємство з позиції його економічної безпеки з погляду впливу на економічну безпеку регіону?
Конкуренти	Оцінювання можливостей підприємства в конкурентній боротьбі Оцінювання можливостей підприємства у забезпеченні конкурентоспроможності Оцінювання власних можливостей щодо участі в конкурентній боротьбі з конкурентом Оцінювання можливих змін у кон'юктурі та структурі ринку Оцінювання професіоналізму дій структурного підрозділу підприємства з економічної безпеки

тому числі, залежить від економічної безпеки підприємства. Визнання прямої залежності між доходністю інвестицій та їхньою ризикованістю є постулатом інвестування [9, с. 85]. Але інвестор у кожному конкретному випадку має своє уявлення про співвідношення доходності та ризикованості інвестицій. У разі позитивного рішення щодо інвестування інвестора зацікавить інформація про організацію безпекозабезпечувальної діяльності, зокрема щодо виконання норм вітчизняного законодавства із захисту прав власника інвестицій, забезпечення прозорості розподілу прибутку підприємства та формування його витрат.

Виявляють інтерес до оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства і його співробітники, зокрема фахівці топ- та мідл-менеджменту. Їхній інтерес переважно має індивідуальний вузькоспрямований характер (перспективи діяльності підприємства, доцільність праці на підприємстві, своєчасне отримання заробітної плати, ймовірність її затримання або зменшення тощо). У цьому контексті перед керівництвом підпри-

ємства за послаблення економічної безпеки, виразності загроз його діяльності та високої ймовірності їхньої реалізації може виникнути проблема з мотивацією фахівців підприємства до праці, а якщо провідні та найбільш цінні фахівці підприємства побачать недоцільність подальшої праці на підприємстві, то й проблема нестачі кваліфікованого персоналу.

Оцінки об'єктів економічної безпеки є дуже важливими для структурного підрозділу підприємства з економічної безпеки. Вони знаходять різноманітне використання:

- в оцінюванні результатів безпекозабезпечувальної діяльності підприємства;
- деяким чином в оцінюванні результативності та ефективності діяльності структурного підрозділу з економічної безпеки;
- в оцінюванні динаміки рівня економічної безпеки підприємства;
- в оцінюванні результативності здійснюваних заходів щодо зміцнення економічної безпеки або її підтримування;

- у плануванні заходів щодо зміцнення економічної безпеки або її підтримування;
- у самооцінюванні результатів діяльності структурного підрозділу підприємства з економічної безпеки;
- в оцінюванні ефективності використання бюджету на забезпечення економічної безпеки підприємства.

Звичайно, не можна ототожнювати оцінки об'єктів економічної безпеки підприємства та оцінки результативності та ефективності діяльності структурного підрозділу з економічної безпеки, оскільки рівень економічної безпеки підприємства є результатом безпекозабезпечувальної діяльності підприємства у цілому, а також може бути результатом подій та процесів у зовнішньому середовищі діяльності підприємства, на які не те що вплинути, а навіть передбачити появу яких було неможливо (так звані «чорні лебеді» Н.Н. Талеба).

Структурний підрозділ підприємства з економічної безпеки не лише є суб'єктом використання оцінок об'єктів економічної безпеки, такі оцінки становлять результат його діяльності. Тобто у структурному підрозділі підприємства з економічної безпеки перетинаються два взаємопов'язаних процеси: формування і використання оцінок. З одного боку, в локалізації цих процесів в одному структурному підрозділі є деякі переваги, наприклад концентрація інформації, її збір, оброблення, перевірка та форматування одними і тими ж співробітниками, що суттєво зменшує помилки через «інформаційний шум». Але, з іншого боку, та ж сама локалізація створює підстави для зловживань посадових осіб, навмисного перекручування інформації, помилок у розрахунках через використання недостовірних даних або низької професійної підготовки фахівців відділу. Саме описані суперечності у діяльності структурного підрозділу підприємства з економічної безпеки зумовили появу у сучасній економічній безпекології мікрорівня думки щодо необхідності розподілу компетенцій оцінювання та забезпечення економічної безпеки підприємства. Так, за О.В. Россошанською, структурний підрозділ підприємства має забезпечувати його економічну безпеку, а її оцінювання і формування для цього відповідного інформаційно-аналітичного забезпечення має належати до компетенцій служби моніторингу та оцінювання діяльності підприємства [10]. У такому разі до переваг, що традиційно виникають унаслідок розподілу праці (підвищення якості виконуваних робіт, зосередження на виконанні однотипних робіт та ін.), додаються такі, як відділення функції збору та оброблення інформації від функції ухвалення рішень у забезпеченні економічної безпеки, підвищення якості оцінювання завдяки відсутності необхідності штучно посилювати значимість діяльності структурного підрозділу підприємства з економічної безпеки, адже перекручування оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства можуть у край негативно позначитися на якості управлінських рішень на підприємстві.

Оцінки об'єктів економічної безпеки підприємства становлять інтерес і для кредиторів підприємства. Вони задовольняють інтерес кредиторів щодо погашення кредиторської заборгованості підприємства у майбутньому та її безризикового нарощення.

Схоже використання знаходять оцінки об'єктів економічної безпеки підприємства і в бізнес-партнерів підприємства, яких передусім цікавлять спроможність підприємства виконувати свої зобов'язання своєчасно та повною мірою, можливість довготрива-

лої співпраці, що певним чином визначає стан економічної безпеки підприємства. У разі її послаблення та необхідності організації захисту від реалізації загроз підприємство може надати перевагу задоволенню власних інтересів на шкоду інтересам бізнес-партнерів, наслідками чого можуть бути кредиторська заборгованість підприємства, зменшення його платоспроможності, порушення термінів постачання продукції (виконання робіт або надання послуг).

Інтерес органів місцевої влади до оцінок об'єктів економічної безпеки підприємств регіону зумовлений їхнім впливом на економічну та соціальну (або соціально-економічну) безпеку регіону, зокрема формування й виконання його бюджету. Органи місцевої влади оцінки об'єктів економічної безпеки підприємства цікавлять у контексті його спроможності як мінімум виконувати зобов'язання перед регіональним бюджетом, збереження робочих місць, своєчасних розрахунків з бізнес-партнерами регіону, що в сукупності зумовлює відсутність передумов посилення соціально-економічної напруженості в регіоні: чим вище рівень економічної безпеки, тим вирогіднішою є зазначена спроможність підприємства. Особливо важлива така спроможність для великих підприємств регіону, бюджетоутворювальних підприємств окремих міст та підприємств, що створюють соціальну інфраструктуру регіону (транспорт, виробництво продуктів харчування тощо). Проблеми щодо економічної безпеки таких підприємств автоматично стають проблемами регіону (району або міста), наслідки її послаблення мають системний соціальний та економічний характер й місцева влада стикнеться з ними. Високий рівень економічної безпеки підприємств дає підстави регіональним органам влади сподіватися ще й на співпрацю з підприємствами (особливо великими) у вирішенні важливих для регіону питань.

Інтерес конкурентів до оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства має «від'ємний знак». Якщо попередні суб'єкти використання оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства зацікавлені в їхній позитивності, то для конкурентів, навпаки, чим нижче такі оцінки, тим ліпше. Оцінки об'єктів економічної безпеки підприємства надають можливість конкурентам, окрім отримання загального уявлення про умови діяльності підприємства, визначити його «вузькі» місця, що, своєю чергою, допомагає їм сформулювати комплекс відповідних дій.

Отже, мотиви отримання оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства розглянутими суб'єктами різняться, так само як різняться й використання ними цих оцінок. Урахувати множинність вимог та переваг суб'єктів використання оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства дає змогу функціональне призначення оцінювання, зміст якого докладно розкрито в [11].

Функціональне призначення оцінювання в економічній безпекології мікрорівня визначається метою отримання вибраними суб'єктами оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства, що показано в табл. 2.

У табл. 2 бали характеризують актуальність мети оцінювання економічної безпеки підприємства для суб'єкта використання оцінок (відповідне функціональне призначення оцінювання): 5 – оцінки об'єктів економічної безпеки за цією метою оцінювання становлять винятковий інтерес для суб'єкта їхнього використання; 4 – оцінки об'єктів економічної безпеки за цією метою оцінювання становлять значний інтерес для суб'єкта їхнього використання; 3 – оцінки об'єктів економічної безпеки за цією метою оцінювання становлять певний інтерес для суб'єкта їхнього

Таблиця 2

Мета оцінювання економічної безпеки підприємства для суб'єктів використання її оцінок

Суб'єкти використання оцінок	Орієнтоване на обґрунтування вибору	Проблемно-орієнтоване	Дескриптивно-орієнтоване	Діагностичне	Зменшення ентропії	Підкріплення гіпотези
Власники підприємства	3	5	4	5	4	2
Інвестори	5	2	2	3	1	4
Керівництво підприємства	5	5	4	4	3	3
Фахівці підприємства	4	2	4	2	3	1
Структурний підрозділ з економічної безпеки	5	5	5	5	3	1
Кредитори	4	2	2	2	1	3
Бізнес-партнери підприємства	4	2	2	2	1	3
Органи місцевої влади	2	4	4	2	1	1
Конкуренти	1	5	5	2	3	1

використання; 2 – оцінки об'єктів економічної безпеки за цією метою оцінювання становлять незначний інтерес для суб'єкта їхнього використання; 1 – оцінки об'єктів економічної безпеки за цією метою оцінювання нецікаві суб'єкту їхнього використання.

Кількість балів, що описують міру зацікавленості користувачів оцінок об'єктів економічної безпеки, які отримано з певною метою, встановлено на підставі змісту функціонального призначення оцінювання економічної безпеки підприємства, інформаційних потреб суб'єктів використання оцінок та можливих напрямів їхнього використання.

Для власників підприємства інтерес становить проблемно-орієнтоване та діагностичне оцінювання, оскільки оцінки, отримані в оцінюванні з цим функціональним призначенням, дають змогу встановити причини, ознаки та рушійні сили зміцнення або послаблення економічної безпеки підприємства у цілому та її об'єктів. Значно меншим є інтерес власників підприємства до оцінювання економічної безпеки, орієнтованого на зменшення ентропії, та дескриптивно-орієнтованого оцінювання, хоча вони й дають змогу сформулювати загальне уявлення про економічну безпеку підприємства та її об'єктів. Оцінювання економічної безпеки з іншим функціональним призначенням для власників підприємства майже не цікаве.

Для інвесторів актуальність оцінювання об'єктів економічної безпеки підприємства з різним функціональним призначенням суттєво відрізняється. Вони зацікавлені в такому оцінюванні економічної безпеки підприємства, результати якого можуть суттєво вплинути на інвестиційне рішення, тобто в оцінюванні, що орієнтоване на обґрунтування рішення, та діагностичному оцінюванні.

Керівництво підприємства зацікавлене в оцінюванні економічної безпеки практично з усіма функціональними призначеннями, тобто в оцінюванні, орієнтованому на:

- обґрунтування рішення (рішення щодо змін у всіх функціональних підсистемах підприємства та стосовно всіх об'єктів безпеки, які спрямовані на їхній захист);

- зменшення ентропії (приймати рішення щодо забезпечення економічної безпеки краще в умовах зменшеної невизначеності внутрішнього та зовнішнього середовища);

- опис загального стану економічної безпеки підприємства та наявних в ній проблем (дескриптивне оцінювання).

Фахівці підприємства зацікавлені в оцінках об'єктів економічної безпеки підприємства загального призначення, тобто отриманих за результатами дескриптивного оцінювання. У низці випадків таких оцінок для фахівців підприємства достатньо, далеко не всім із них за посадою необхідно володіти більш докладною інформацією щодо економічної безпеки підприємства та заходів щодо її забезпечення, адже така інформація часто є інформацією для службового користування.

У результатах оцінювання об'єктів економічної безпеки за всіма функціональними призначеннями зацікавлений структурний підрозділ підприємства з економічної безпеки. З одного боку, такі оцінки є результатом виконання цим підрозділом таких функцій системи економічної безпеки підприємства як моніторинг, аналітична функція та ін., а з іншого боку, отримані в такий спосіб оцінки становлять інформаційно-аналітичну базу розроблення фахівцями підрозділу рекомендацій щодо здійснення безпечозабезпечувальної діяльності підприємства та витрат на неї.

Кредитори та бізнес-партнери підприємства мають схожий профіль актуальності функціонального призначення оцінювання економічної безпеки підприємства. Вони зацікавлені в оцінюванні, орієнтованому на обґрунтування вибору рішень у своїй діяльності в частині, що здійснюється спільно з підприємством.

Для органів місцевої влади найбільший інтерес становить проблемно-орієнтоване та дескриптивно-орієнтоване оцінювання економічної безпеки підприємства. Зрозуміло, що органи місцевої влади не будуть займатися замість підприємства зміцненням його економічної безпеки, але їм потрібне загальне цілісне уявлення про проблеми підприємства стосовно економічної безпеки, їхній характер, ймовірність їхнього поглиблення, оскільки тоді вони зможуть прогнозувати вплив цих процесів на регіональну економіку та його соціально-економічний стан.

Так само і конкуренти зацікавлені у проблемно-орієнтованому та дескриптивно-орієнтованому оцінюванні економічної безпеки підприємства. Вони також хочуть знати про проблеми підприємства у забезпеченні економічної безпеки, але з іншою метою – використати їх у конкурентній боротьбі.

Висновки з проведеного дослідження. В економічній безпекології мікрорівня суб'єктами використання оцінок об'єктів економічної безпеки підприємства є інсайтери (власники, керівництво та фахівці підприємства, структурний підрозділ з економічної

безпеки) та аутсайтери (інвестори, кредитори, бізнес-партнери підприємства, органи місцевої влади, конкуренти) підприємства. Виділення окремих суб'єктів використання оцінок об'єктів економічної безпеки дає змогу конкретизувати їхні інформаційні потреби і забезпечити цільову орієнтацію оцінювання об'єктів економічної безпеки підприємства.

Зацікавленість суб'єктів використання інформації про економічну безпеку підприємства в її отриманні різна, у тому числі за часовими горизонтами, додатковою інформацією та характеристиками її надання.

Визначення суб'єктів використання інформації про економічну безпеку підприємства є підставою для забезпечення цільового змісту оцінювання в економічній безпекології мікрорівня, гнучкості її системи оцінювання та адресності оцінок.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вахлакова В.В. Економічна безпекологія: становлення науки / В.В. Вахлакова // Проблеми економіки. – 2017. – № 1. – С. 290–290.
2. Білошкурська Н.В. Комплексні моделі оцінки економічної безпеки підприємств / Н.В. Білошкурська // Системи обробки інформації. – 2012. – № 4 (102). – Т. 2. – С. 9–11.
3. Венглюк І.В. Аналіз методів визначення та оцінки соціально-економічної безпеки підприємства / І.В. Венглюк // Економічний аналіз. – 2014. – Т. 15. – № 2. – С. 247–256.
4. Карачина Н.П. Методичний інструментарій оцінювання економічної безпеки підприємства / Н.П. Карачина // Логістика. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 690. – С. 302–309.
5. Маслак О.І. Підходи щодо оцінювання рівня економічної безпеки підприємств / О.І. Маслак, Н.Є. Гришко // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – 2011. – № 6 (71). – Ч. I. – С. 183–187.
6. Ткаченко А.М. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства / А.М. Ткаченко, О.Л. Резніков // Вісник економічної науки України. – 2010. – № 1 (17). – С. 101–106.
7. Ілляшенко О.В. Механізми системи економічної безпеки підприємства: [монографія] / О.В. Ілляшенко. – Харків: Мачулін, 2016. – 504 с.
8. Гавловська Н.І. Економічна безпека зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств: оцінювання, моделювання, механізм забезпечення: [монографія] / Н.І. Гавловська. – Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2016. – 480 с.
9. Дамодаран А. Інвестиційна оцінка. Інструменти і техніка оцінки любых активів / А. Дамодаран; 2-е изд.; пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес, 2004. – 1342 с.
10. Россшанська О.В. Оцінювання економічної безпеки інноваційно-проектно-орієнтованих підприємств: [монографія] / О.В. Россшанська. – Северодонецьк: СЛУ ім. В. Даля, 2016. – 350 с.
11. Вахлакова В.В. Функціональне призначення оцінювання в економічній безпекології мікрорівня / В.В. Вахлакова // Інноваційна діяльність та економічна безпека підприємств: [монографія]; за заг. ред. Л.М. Савчук, Д. Фіц. – Дніпро: Пороги, 2017. – С. 281–289.

УДК 658.589.011

Головчук Ю.О.
аспірант кафедри менеджменту
Хмельницького національного університету

МОТИВАЦІЙНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Проаналізовано динаміку витрат і результатів інноваційної діяльності промислових підприємств України за 2010–2015 рр. і зроблено висновок про зниження її ефективності. Аргументовано, що це зумовлено недостатньою вмотивованістю менеджменту до розвитку інноваційного потенціалу підприємств. Охарактеризовано мотиваційне підґрунтя поведінки груп стратегічного впливу під час формування інноваційного потенціалу промислового підприємства за його структурними складниками.

Ключові слова: інноваційний потенціал, мотивація, підприємство, організаційні відносини, системна довіра, опортуністична поведінка.

Головчук Ю.А. МОТИВАЦИОННЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ ИННОВАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Проанализировано соотношение затрат и результатов инновационной деятельности промышленных предприятий Украины в 2010–2015 гг., что послужило выводом о снижении ее эффективности. Аргументировано, что это вызвано недостаточной мотивацией менеджмента предприятий к развитию их инновационного потенциала. Дана характеристика мотивационной основы поведения групп стратегического влияния относительно формирования инновационного потенциала предприятия по его структурным составляющим.

Ключевые слова: инновационный потенциал, мотивация, предприятие, организационные отношения, системное доверие, опортуністическое поведение.

Holovchuk Y.O. THE MOTIVATIONAL CHARACTERISTICS OF THE INNOVATIVE POTENTIAL OF THE INDUSTRIAL ENTERPRISES

In the article the dynamics of charges and results of innovative activity of the industrial enterprises in Ukraine for 2010–2015 is analysed and conclusions about the decline of its efficiency is drawn. Argued, that it is caused by insufficient motivation of management to develop the innovative potential of enterprises. Motivational causes of behavior of groups of strategic influence is described at forming of innovative potential of industrial enterprise after its structural constituents.

Keywords: innovative potential, motivation, enterprise, organizational relations, system trust, opportunism behavior.

Постановка проблеми. Стала позитивна динаміка сучасного підприємства, що працює на висококонкурентних ринках, можлива за активної інноваційної

діяльності, результатом якої є створення продукції у відповідь на зміну вимог і запитів споживачів. Прискорення темпів науково-технічного прогресу, що